

Plan van Aanpak Duurzaamheid

Aanleiding

Al weer enige tijd geleden is binnen onze kerk een eerste aanzet gegeven op het gebied van duurzaam kerkbeheer. Er is toen met een aantal mensen uit het college van kerkrentmeesters en een paar andere geïnteresseerde kerkleden, een start gemaakt met het aanpakken van een aantal praktische dingen. Zo zijn de lichtstraten in de kerk vervangen en de lichtkoepels in de uitbouwen voorzien van isolatiemateriaal. Langzamerhand kwam echter het besef dat wanneer je als kerkgemeenschap een echte bijdrage wilt leveren aan duurzaamheid dat toch wat meer aandacht vraagt voor het proces en de organisatie daaromheen. Over deze vraag heeft begin juni 2017 een overleg plaatsgevonden tussen de voorzitters van de kerkenraad en het college van kerkrentmeesters en Br. J. Bosch. Afgesproken is dat behoefte bestaat aan een goede borging van het duurzaamheidsbeleid in de kerkelijk structuur en dat een en ander in een plan van aanpak zal worden verankerd. In onderstaande wordt dit verder uitgewerkt.

Belang

“We leven in een uitzonderlijke tijd. Nooit eerder hebben we als mensheid de macht gehad om het leven op aarde zo diepgaand te bepalen. Nooit eerder zijn we zo kwetsbaar geworden voor hoe we deze macht gebruiken. De keuzes die wij, de generaties die nu leven, de komende jaren maken, bepalen de kwaliteit van leven van de generaties die na ons komen. Het komt er daarom op aan waarvoor we kiezen en waardoor we ons laten leiden. Het goede nieuws is dat veel mensen aanvoelen dat we van koers dienen te veranderen. Overal ter wereld zijn bemoedigende initiatieven gaande om duurzamer te leven, in harmonie met de aarde. Vaak zijn het gemeenschappen, christelijk en anderszins, die de dragers zijn van deze verandering. Dat biedt hoop en vertrouwen.

Het slechte nieuws is dat de wereldgemeenschap als geheel nog lang niet genoeg doet om een ernstige ontwrichting van het leven op aarde te voorkomen”.

Dit schreef Lisette van der Wel in 2013 als inleiding op haar notitie waarin zij christelijke gemeenschappen, de PKN in het bijzonder, wil bemoedigen om hun unieke bijdrage te leveren aan de noodzakelijke en urgente duurzame omslag.

Als wij, als Gereformeerde Ontmoetingskerk, geïnspireerd door de noden van deze wereld, niet langs de zijlijn willen blijven staan en daarom ons duurzame steentje willen bijdragen, dan zullen wij ons moeten inzetten. Daarmee geven wij invulling aan onze Bijbelse opdracht om de aarde te onderhouden als rentmeesters en een duurzaam oog te hebben voor onze minder bedeelde medemens. Niet in de laatste plaats vervullen wij hierdoor ook een voorbeeldfunctie naar de wereldgemeenschap. Het belang om een duurzame kerk te zijn is daardoor evident

Centrale vraag

Door een gebrek aan een goede verankering van het duurzaamheidsvraagstuk in de kerkelijke organisatie kan de situatie ontstaan dat verschillende inzichten en verwachtingen ontstaan die uiteindelijk tot een minder gewenst resultaat leiden. De centrale vraag die nu voorligt is dus niet welke uitvoeringsmaatregelen we nu gaan uitvoeren. Dat is van latere zorg. We moeten eerst vaststellen hoe wij binnen en vanuit onze kerkelijke organisatie, vorm kunnen geven aan onze Bijbelse opdracht ten aanzien van duurzaam kerkbeheer. In onderstaande zal daarvoor een aanzet worden gegeven.

Toelichting

Definitie

In de Toolkit van 'Groenekerken' lezen we onder ander het volgende:

“Duurzaamheid is: ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen (VN-Commissie Brundtland, 1987).

De kerk herkende 'duurzaamheid' als 'rentmeesterschap': de aarde is van God en wij mogen haar beheren en gebruiken in verantwoordelijkheid tegenover haar Schepper en medeschepselen. Duurzaamheid heeft niet alleen te maken met een lager energie- of waterverbruik; het gaat meer om het bewustmaken van een duurzame levensstijl die een gedragsverandering tot stand brengt (bewustere consumptie, eerlijke lonen voor boeren in derde wereldlanden, goede arbeidsomstandigheden voor vrouwen en kinderen in de kledingindustrie etc.) Duurzaamheid betekent 'waarde toekennen'.

Triple P

In 1997 kwam duurzaamheidsadviseur John Elkington met de term 'Triple P': People (mensen), Planet (milieu/aarde), Profit (opbrengst/winst).

Bij een goede balans tussen People, Planet en Profit is er sprake van duurzaamheid.

Ook christenen omarmen de Triple P. Sommigen voegen daar speels *een vierde P aan toe: **Pneuma, Gods Geest** die mensen inspireert om die balans bewust, met kennis en inzicht na te streven in concreet economisch, ecologisch en sociaal handelen.*

Duurzaam kerkbeheer kan dus samengevat worden met vier P's en de vier bovengenoemde waarden. Vrij geïllustreerd met een Bijbeltekst:

Eerlijkheid: Twee gewichten om te wegen, twee maten om te meten, beide zijn de HEER een gruwel (Spreuken 20:10).

Betrouwbaarheid: Laat u niet overwinnen door het kwade, maar overwin het kwade door het goede (Romeinen 12: 21).

Rechtvaardigheid: Mens, je weet wat de HEER van je wil: niet anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God (Micha 6:8).

Zorgzaamheid: God, de HEER, bracht de mens in de tuin van Eden om die te bewerken en te bewaren (Genesis 2:15)".

Aanpak

Wanneer we op een goede manier werk willen maken van duurzaam kerkbeheer dan zullen we in eerste instantie stil moeten staan bij de vraag hoe we dat gaan aanpakken. Daarvoor is primair draagvlak noodzakelijk bij de kerkenraad. Maar een goede organisatie en betrokkenheid van allen die een bijdrage zouden kunnen leveren, is ook een absolute voorwaarde om tot een succesvolle aanpak te komen.

De vraag is alleen hoe gaan we dat in het vat gieten. Gelukkig hoeven we het wiel niet helemaal zelf uit te vinden. Vanuit Kerk in Actie is de Groene kerkenactie geïnitieerd¹. Vanuit dit initiatief wordt aangegeven vooral eenvoudig te beginnen. Dit om te voorkomen dat door een veelheid aan (beleidsmatige) zaken de focus verloren zou kunnen gaan. Het enthousiasme raakt ondergesneeuwd. Doe het dus vooral rustig aan, zeker in het begin.

Voorgesteld wordt om bijvoorbeeld:

- een werkgroep te vormen met enthousiaste mensen;
- een groene diaken of een groene kerkrentmeester aan te stellen.
- keuzes voor duurzaamheid in het beleidsplan en in het beleggingsbeleid te verankeren.

Om goed na te kunnen denken over een adequate organisatie is het eveneens noodzakelijk ons te realiseren hoe smal en breed wij duurzaamheid willen benaderen.

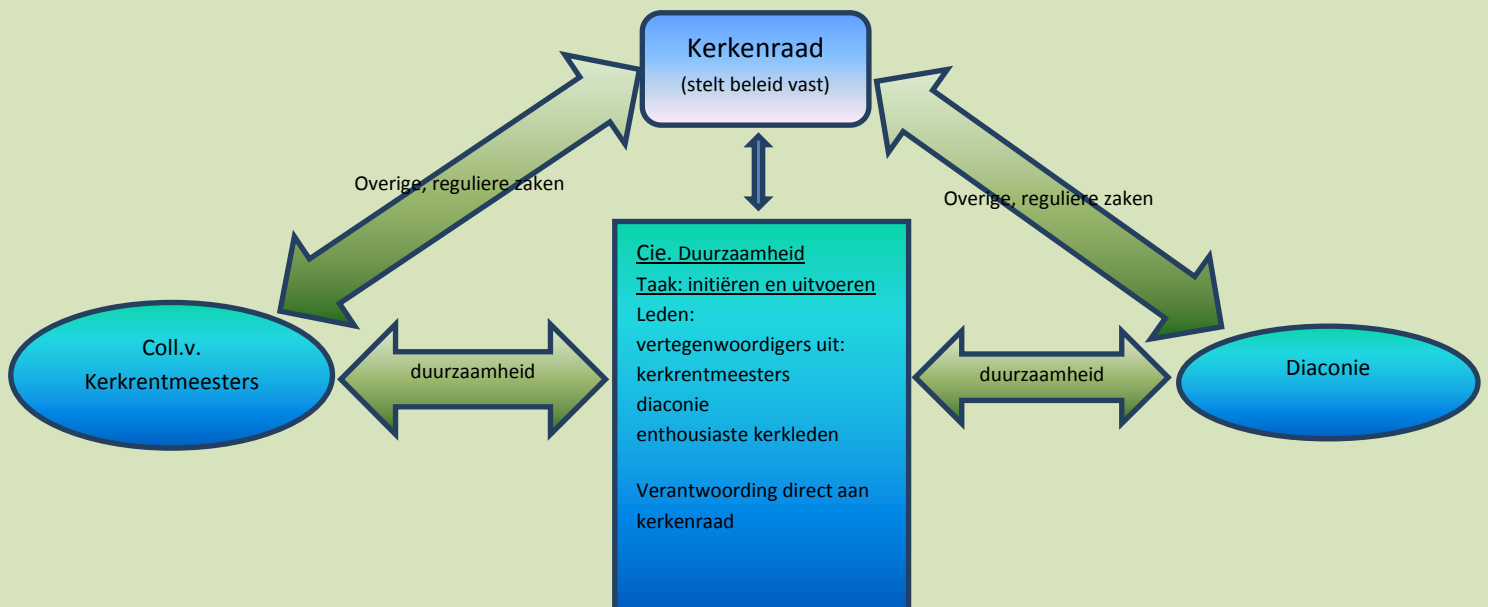
Als we de kerkelijke organisatie nauwkeurig bekijken dan kunnen we duurzaamheidsaspecten onder andere tegenkomen binnen:

1. het energiebeheer
2. het bouwkundig beheer
3. het groen en onderhoud daarvan
4. het financieel beheer
5. diaconaal beleid en in
6. facilitaire zaken

¹ De Groene kerkenactie is een netwerk van kerken die ieder jaar een stap willen zetten t.a.v. duurzaamheid. Doel van het platform is elkaar inspireren en motiveren. Er is heel veel ervaring zodat je bijna nooit het wiel zelf hoeft uit te vinden; je kunt vrijwel overal bij geholpen worden. Zo is er een Toolkit beschikbaar op www.groenekerken.nl Ook is er een startpakket met allerlei tips, een filmpje, PP-presentatie en lijst met diverse sprekers beschikbaar.

In een later op te stellen uitvoeringsplan zal dit nader uitgewerkt moeten worden en kunnen hierin keuzes gemaakt worden. Uiteraard kan daarbij ook worden gedacht aan fasering van de uitvoering van diverse onderdelen. Niet alles hoeft in een keer te worden gedaan. Rekening moet ook worden gehouden met mogelijk beperkte capaciteit en middelen.

In ieder geval dient nu wel al een antwoord te worden gegeven op de vraag hoe een en ander in onze organisatie een plekje dient te krijgen. Hieronder is dit schematisch weergegeven.

Toelichting op schema.

Er wordt een aparte Commissie Duurzaamheid gevormd. Deze krijgt ten opzichte van de kerkenraad, naast het college van Kerkrentmeesters en de Diaconie, een zelfde plaats in de organisatie als andere Commissies e.d. Zij is dus in directe zin verantwoordig verschuldigd aan de kerkenraad. Op deze manier wordt dus aangesloten bij de bestaande kerkelijke structuur passend binnen de kerkorde. Voor een aparte Commissie is gekozen omdat het taakveld duurzaamheid dwars door de gehele organisatie heen gaat. Het onderbrengen van duurzaamheid bij bijvoorbeeld het college van kerkrentmeesters zou in theorie kunnen maar doet wat gekunsteld aan en levert naar de kerkenraad toe een getrapte verantwoording op. Dit moet uit een oogpunt van afstemming en communicatie alsmede op grond van het streven naar adequaat handelen, worden afgeraden.

Wel is het zo dat binnen het werk van het college van kerkrentmeesters veel duurzaamheidsvraagstukken kunnen voorkomen. We hebben dat hierboven gezien. Dat geldt ook voor het werk van de diaconie. Daarom is ervoor gekozen vertegenwoordigers van beide colleges in de Commissie zitting te laten nemen. Daarmee wordt een goede afstemming en communicatie bevorderd. Dat geldt zeker voor de opstartfase waarin de aandacht van de Commissie vooral zal uitgaan naar het opstellen van een uitvoeringsplan/meerjarenperspectief. Wanneer dat uitvoeringsplan gereed is kan worden herbezien of de samenstelling van de Commissie kan of moet worden veranderd. Dit is uiteraard optioneel.

De Commissie wordt verder aangevuld met een aantal kerkleden welke affiniteit hebben met duurzaamheid en zich hiervoor willen inzetten. Hieruit wordt ook de voorzitter van de Commissie benoemd. Op deze wijze is de voorzitter onafhankelijk van het CvK, de Diaconie en de kerkenraad. De verantwoording in en naar de kerkenraad door de Commissie geschiedt door een vertegenwoordiger van het College van Kerkrentmeesters. Het verdient daarom aanbeveling, maar

dit is geen vereiste, om de zittende vertegenwoordiger van het CvK in de kerkenraad, tevens lid van de Commissie Duurzaamheid te laten zijn.

Dit betekent dat de samenstelling van de Commissie Duurzaamheid er naar onze mening als volgt uit komt te zien:

2 leden uit het College van Kerkrentmeesters

1 lid uit de Diaconie

2 leden uit de gemeente waarvan 1 lid als voorzitter wordt gekozen.

Taak van de Commissie Duurzaamheid

De taak van de Commissie is in wezen simpel: stel een uitvoeringsprogramma Duurzaamheid op. Maar dat is makkelijker gezegd dan gedaan. Wat moet daar in staan, welke middelen hebben wij tot onze beschikking, wat is haalbaar en wat niet, is er draagvlak? Op welke wijze betrekken wij de gemeente bij al die zaken, hoe maken wij de kerk betrokken en enthousiast en hoe communiceren wij richting kerkenraad en gemeente. Het zijn zo maar een aantal vraagpunten waar de Commissie zich straks voor gesteld ziet. Een vraag die zeker ook boven de markt hangt is in hoeverre investeringen in bijvoorbeeld grote bouwtechnische aanpassingen aan onze kerk nog wel rendabel zijn? Dit in het licht bezien van het dalend aantal leden. Bestaan wij over 15, 20 jaar nog wel als zelfstandige kerk? Ook daar zal een antwoord op moeten komen willen we goede afwegingen kunnen maken.

Dat betekent dat in ieder geval gestart moet worden met een goede voorbereiding. Daarbij kan het eerder genoemde platform 'Groene kerkenactie' de kerk en de Commissie goed helpen.

Verantwoordelijkheid uitvoeringsprogramma

In het op te stellen uitvoeringsprogramma zal een aantal aandachtsgebieden en acties worden geformuleerd. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het programma ligt primair niet bij de Commissie zelf. Zij is slechts aanjager van het duurzaamheidsbeleid. Zij stimuleert en initieert. De daadwerkelijke uitvoering ligt daarmee primair bij het College van Kerkrentmeesters en de Diaconie. Dit geldt uiteraard alleen voor die taken die qua functionaliteit logischerwijs onder de paraplu van die colleges vallen. Andere taken en acties uit het uitvoeringsprogramma die niet specifiek bij één van beide colleges zijn onder te brengen, worden uitgevoerd door de (andere) commissieleden of door de Commissie aan te wijzen personen (eventuele inzet van externen kan worden overwogen wanneer het onderwerp dat vraagt) Ook de commissie vorming & toerusting zou hierin een rol kunnen vervullen i.h.k.v. bewustwording c.q. meningsvorming.

Acties

Naar aanleiding van het bovenstaande kunnen de volgende acties worden onderscheiden:

1. Veranker Duurzaamheid in het beleidsplan en formuleer, eventueel naar aanleiding van het uitvoeringsplan van de Commissie Duurzaamheid, verschillende bouwstenen.
2. Deelnemen aan Groene kerkenactie. Dit is gratis (reeds meer dan 100 kerken, ook moskeeën (!!!) aangesloten). Dit betekent dat je als kerk aangeeft je best te doen en op duurzame doelen aanspreekbaar wilt zijn.
3. Deelnemen aan de ontmoetingsdag van de Groene kerkenactie door de Commissie Duurzaamheid;
4. Instellen Commissie Duurzaamheid door/namens Moderamen (oproep doen voor 2 leden uit de gemeente en vertegenwoordigers aanwijzen van College van Kerkrentmeesters en Diaconie).
5. Opdracht voor Commissie opstellen (door Commissie zelf) en deze ter goedkeuring voorleggen aan kerkenraad.

6. De opdracht voor de Commissie bevat minimaal:

- * het formuleren van een missie

- * het doen opstellen van een duurzaamheidsscan. Een duurzaamheidsscan kan helpen om een beter inzicht te krijgen in wat er al gedaan wordt en om hier met z'n allen dankbaar voor te zijn. Vanzelfsprekend worden door een scan ook lacunes zichtbaar.

- * het opstellen van een meer-jare uitvoeringsprogramma met planning en investeringsoverzicht (kan heel sober zijn voor een eerste start) voor de korte en lange termijn. In de korte termijnvisie kunnen zaken worden opgenomen die direct kunnen worden uitgevoerd en die niet hoeven te wachten op nog te formuleren beleidsmatige antwoorden. Deze zaken, zoals het doen van grote duurzaamheidsinvesteringen in het gebouw, kunnen dan in een lange termijn perspectief worden geplaatst met de daarbij behorende beleidsmatige afwegingen.

- * inzicht in de wijze waarop de gemeente wordt betrokken en draagvlak wordt bevorderd.

- * inzicht in de wijze waarop bewustwording ten aanzien van duurzaamheid bij de gemeentelieden wordt bevorderd (betrokkenheid Commissie Vorming en Toerusting wordt in overweging meegegeven)

- * opstellen van een eenvoudig communicatieplan (in- en extern; laten zien waar we als kerk mee bezig zijn).

- * bovenstaande acties ter goedkeuring voorleggen aan de kerkenraad.

